

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΟΥ Κ. ΧΑΡΗ ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ

Ο ΝΤΕΛΑΔΗΣ

Τὸν θυλάσαι τὸν Δημητρὸ τὸν Ἀνέμη; Δὲν θάναί πεῖ οὔτε μιά χούφτα κόκκαλα... Πάνε χρόνια καὶ χρόνια πού πέθανε ἔρημος καὶ σκότεινος, παρατημένος ἀπ' ὄλους, σάν τὸ σκυλί!, Πιζρή καὶ βασανισμένη πέρασε ἡ ζωὴ του. Καὶ τὴ στερογὴ τὴν ὥρα, πού πάλευε καὶ σπαταροῦσε κἀτού ἀπ' τὰ νύχια τοῦ χάρου, κανένας δικὸς δὲν ἦτανε πλάι του νὰ τὸν κλάψη. Ἐρημος καὶ σκότεινος πέθανε ὁ Δημητρός ὁ Ἀνέμης... Θεὸς σχωρέστον !..

Στὰ νειάτα του ὁ Δημητρός ὁ Ἀνέμης ἦταν ντελάης. Πῶς τ' ἀγαποῦσε τὸ ἐπάγγελμά του ! Ὅταν ἔβγαινε στοὺς δρόμους νὰ ντελαλήσῃ ἡ φωνὴ του ἀνέβαινε βροντερὴ στὰ μεσοσηθάρνα, βούιζε στὰ σοκάκια, ἀντιλαλοῦσε στὶς γευτονιές, λές κ' ἔβγαινε μέσα ἀπὸ μπουτζίνο στηθός: — Ἀκοῦστε συντοπιίτες !..

Ἐτσι βροντῶντας μὲ τὴ φωνὴ του καὶ συνταράζοντας τοὺς μαχαλάδες, ἔκανε, ὁ Δημητρός ὁ Ἀνέμης, τὸ γῆρο τῆς πόλης, παίζοντας μὲ τὰ χέρια πίσω τὸ χοντρό, κεχομπιερνέτο του κομπολόι, κρατῶντας τὸ λαμποῦ του σπτιόν, ψηλά τὸ κεφάλι του μὲ τὸν μαλλιάρῳ, χωστὸ του κοῦκο...

Γιὰ τὴν πόλιν ὁ Δημητρός ὁ Ἀνέμης ἦτανε ὀλοζῶνταν ἔφημεριδα. Ὅλα τὰ νέα βγαίνανε φωναχτὰ ἀπ' τὸ στόμα του...

Κ' ἦταν εὐχαριστημένος ὁ Δημητρός ὁ Ἀνέμης ἀπ' τὴ δουλειὰ του. Ἦτανε κ' αὐτὸ πειὸ πολὺ, ἦταν περιήφανος. Συνέχιζε τίμα κ' ἀντρίκια τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατέρα του, τοῦ μπάρμπα Θανάση τοῦ Ἀνέμη πούταν κ' αὐτὸς ντελάλης στὸ τόπο. Κ' ὁ παλκοῦς του πάλαι κ' ὁ προσπάκπους του, κ' αὐτοί, τὴν ἴδια δουλειὰ κάνανε, ντελάληδες, διορισμένοι ἀπ' τὸν ἀγά, στὰ μαῦρα καὶ τὰ σκότεινα χρόνια τῆς Τουρκιάς.

Ἐτσι πάλπου-προσπάκπου τὸ λαούγγι τοῦς εἶχε δουλεψῆ, εἶχε γίνει δυνατὸ, χάλκινο, σωστὴ τρομπέτα ! Ντελάλιζε ὁ Δημητρός ὁ Ἀνέμης κ' ἡ φωνὴ του ἀνιχνόδουσε ἀπάνου, ψηλά, στὸ παλιὰ βενετσιάνικα κἀστρά, ἀντιλαλοῦσε στὶς ράχες καὶ στὶς ρεματιές, χανόταν βουερὴ καὶ ἀσώπαστη στὰ μακρυνὰ φαράγγια...

Ἐκανε κ' ἄλλη δουλειὰ στὸν τόπο ὁ Δημητρός. Φύλαγε τὶς νύχτες στὸ παζάρι. Μονάξος μέσα στὸ σκοτάδι τὶς ὥρες πού ὄλοι οἱ συντοπιέτες του κοιμόντουσαν, γύριζε πάνω κάτω στὰ σενοσόκακα, αὐταλότανε, χετύπαγε μὲ τὸ χοντρό του τὸ κοντοράβδι τὶς πλάκες τῶν καλντεριμιῶν. Γκάπ, γκάπ, γκάπ!... Χρόνια καὶ χρόνια στὴ δουλειὰ αὐτὴ, πάντα πιστὸς καὶ τίμιος, χωρὶς νὰ λείψῃ οὔτε μιά στιγμὴ...

Κ' ἔβγαφνε μιά μέρα τὸν πάφανε. Ἐλα Χριστέ μου !... Γιατί τοῦ τὸ κάμανε αὐτό; Γέρος δὲν ἦταν ἀκόμα. Ἦ φωνὴ του δὲν εἶχε χάσει τὴ βροντερὴ τῆς δύναμιν. Ἦ γλώσσα του δὲν τραυλιζε. Ἐκανε τὴ δουλειὰ του πρόφημα καὶ ὑπάκουμα ὅπως

πάντα... Τότε ;.. Γιατί νὰ τὸν πάφουσε; Τίνος ἔκανε κακὸ; Δὲν ἔβγαζε τὸ ψομί του, μὲ τὸν τίμο τὸν ἰδρωτὰ του; Ποιὸς ἄλλος ἦτανε ἄξιος νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸν Δημητρὸ τὸν Ἀνέμη;

Τοῦ κόπηκαν τὰ ὕατα σάν ἐμαθε τὴν πάφιν του. Νόμισε πὸς νειρεύεται. Τοῦ φάνηκε ἄως ὁ γαλάζιος τροῦλος τ' οὐρανοῦ γαρμίζεται στὸ κεφάλι του. Τοῦ τῶπαν ἄλλη μιά βολὰ κ' ἄλλη μιά ἀκόμα καὶ τότε πάλι δὲ τὸ καλοκατάλαβε. Κούνησε τὸ κεφάλι του καὶ πήρε δρόμο, σάν νὰ τὸν κυνηγοῦσαν. Στριβοντας τὸ πρῶτο σοκάκι στάθηκε, ἔβγαλε τὸ σκοῦφο του, τὸν ἔχωσε παραμύσχαλα κ' ἔσφιξε μέσα στὰ δύο του χέρια τὸ κεφάλι του.

— Χριστέ μου !... εἶπε, δὲν νειρεύουμαι, εἶμαι ξυπνητὸς, εἶν' ἀλήθεια !... Ἀλήθεια !... Τί ἀλήθεια !..

Ἀγκῶσε τὴ γροθιά του καὶ βλαστήμησε :

— Μὲ πάφανε ;... Γιατί ;... Ποιὸς μπορεῖ ;...

Ἄνοιξε τὰ σκέλια του καὶ πήρε τὸ δρόμο πούβγαζε στὴν ἐξοχὴ. Ἦταν Γεννάριος. Στὰ περβόλια ἡ μυγαλιές φοροῦσαν τὰ νυφικά τους. Χρυσὸς ἥλιος ἔλουζε τοὺς πράσινους κάμπους...

Ὅλη αὐτὴ ἡ καλοσύνῃ τὸν πείραξε τὸν Ἀνέμη, τὸν χόλωνε περισσότερο. Περατοῦσε μὲ μεγάλες δρασκελιές, ξεσοῦφωτος, μὲ τὸ κεφάλι κἀτου.

— Θὰ ἰδοῦμε... Θὰ ἰδοῦμε... Ἄς βροῦν κ' ἄλλον ντέ... Πῶς; Ἄςι στὸ διάολο !..

Ἦσαν τὰ σπουργίτια πού τρούλιζαν πρόσχαρα σάν νὰ τὸν περιγελοῦσαν. Ἄρπαξε μιά πέτρα καὶ τὴν πέταξε μὲ δύναμιν σὲ μιά ἀνθισμένη ροδαρινιά. Τὰ πουλιὰ φτεροῦγισαν γύρω μὲ τὸ τραγοῦδι στὸ στόμα...

Ἐτσι περπατῶντας ἔφτασε στὸν ἐλαιῶνα καὶ γύοισε χωρὶς νὰ σταθῆ στιγμὴ. Μιά σκέψιν τὸν βασάνιζε τώρα. Ποῖον θὰ διωρίζαν τὴν θέσιν του; Μονάχα ἂν σηκωνόταν ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας του ἀπ' τὸν κάτω κόσμω, θάταν ἄξιος τὸν ἄκουσε νὰ ἰχολογᾷ σ' αὐτὰ του, σάν κανονία. ὁ Δημητρός ὁ Ἀνέμης. Ζαλισμένος, ντροπιασμένος, χολωμένος ὅπως ἦταν τράβηξε γιὰ τὸ σπίτι του, κλείστηκε στὴ κἀμαρὴ του κ' ἄρχισε νὰ σουλατσάρῃ πάνω-κάτω, μασῶντας στὸ στόμα του φοβέρες καὶ βρασιές.

— Παλιανθρῶποι !.. Παλιανθρῶποι !.. Ὅθ ἔδνε...

Δὲν ἄργησε νὰ πέσῃ ἡ νύχτα... Ἐάπλωσε στὸ κρεβάτι νηστικός ἀπ' τὸ σεκλέτι

του κι' ως τα μεσάνυχτα δερνότανε κει πάνω και στριφογύριζε σάν κολασμένος. "Υστερα απ' τα μεσάνυχτα τόν πήρε ξαφνικά ο ύπνος πάνω στους ληπτημούς του λογισμούς... Κοιμότανε κάμποσο ώρα... Κι' άξαφνα τού φάνηκε πώς ήταν στο δρόμο. Κυριακή, κόσμος, ντυσιά; γύρω, χαρά Θεού. Είχε βγει να ντεκαλήση κάποιο καινούργιο μαντάτο. "Ο κόσμος στεκόταν να τόν άκουση. Κι' έτσι σάν άνοιξε τó στόμα του, με τα πρώτα λόγια—θαύμα αληθινό!—ή φωνή του άκοάστηκε βροντερή, τρομερή, σάν κραζιά δευτέρας παρούσιας. Αντιλάησαν και σείστηκαν απ' τó βουητό τα γύρω βουνά, τά σπίτια άρχισαν περιγύρα να γκρεμίζονται, γινότανε χαλασός!..

"Ο Άνέμης πετάχτηκε τρομαγμένος. Κτύπηξε γύρω του κι' είδε τó τζάμι άνοιχτό. Τώχτε άνοιξει ο άγέρας και τó χτυπούσε δυνατά στόν τοίχο...

Σηκώθηκε, τώκλειαν και στάθηκε κυττάζοντας τόν ουράνο. Τ' άστερια φεγγοβόλαγαν κει πάνω κι' όδονοραχτιδοβολούσαν όσως και τις άλλες νύχτες. Τίποτα δέν είχε αλλάξει. Μονάχα αυτός ήταν διωγμένος, διωγμένος για πάντα απ' τη δουλειά του...

Ξανακοιμήθηκε και τήν άλλη μέρα πήγε πρωί - πρωί και στάθηκε απ' όξω απ' τó σπίτι του δημάρχου. "Όταν κατέβηκε ο δήμαρχος, με τó μαζού τομτοίκι στο χέρι, τούβγαλε τó καπέλλο ως κάτου. "Ο δήμαρχος τόν χαιρέτησε κονώνοντας τó κεφάλι και προσέφερε να φύγη. "Ο Άνέμης σούθηξε από πίσω του. Πήγαινε σκυφτά για να τόν άκούη ο δήμαρχος πούτανε κοντούτσικος κι' έλαγνε μέσα στο ζερβί του αούτι :

— Δέν είν' σαστό μαθές... Δέν είνε σαστό κύρ' δήμαρχε... "Υστερα από τόσα χρόνια... Κι' ή φωνή;... Λαγαρή - λαγαρή... Πάππου - προσπάπου αυτή ή δουλειά κύρ' δήμαρχε... Κρίνε και μονάχα...

"Ο δήμαρχος ρούφηξε νευρικά μια πρέζα ταμπάκο και σήκωσε τις πλάτες του :

— Λοιπόν;... Τί άποφάσεις, ή άφεντιά σου; Να μη γίνη λέω τó κακό... Ξανάπε κλαυτά ο Άνέμης.

Είχαν φτάσει στην πόρτα της δημαρχίας. "Ο δήμαρχος μπήκε βιαστικός, μουρμουρίζοντας κάτι, χωρίς να γυρίση να τονε κυττάξη.

— Ναί... βέβαια... βέβαια... θά ιδούμε...

"Ο Άνέμης έμεινε απόξω βουβός, με τó σκούφο στό χέρι. Δέν είχε κίλονα ταλάβει... Σκεφτόταν τί τώχτε πει ο δήμαρχος. Θά δοθώ;... Τί θά δοθώ; Τόν γελοῦσε λοιπόν κι' αυτός, ο παληάνθρωπος; Ναί, ναί, τώρα τó καταλαβαίνε καλά. Τού πέταξε μια κουβέντα, έτσι στόν άέρα, για να τόν ξεφορτωθή, όπως πετάνε ένα ξεροκόμματο στό σκυλιά. Παληάνθρωπε!... Παληάνθρωπε!... Με πόση ευχαρίστησι θά τόν έπνιγε! "Εσφιξε μάλιστα τά χέρια του, νομίζοντας πως τού στρίβει τó καρδί... Τριζοκοπούσε τά δόντια του και μουγούριζε :

— Ψόφα! Ψόφα σκύλε!! Θά ιδούμε... Ψόφα... Πέθανε!...

Βαρειά ληπτημένος πήρε ύστερα τó δρόμο πλάι στ' ακροθαλάσσι. Πόσο ήταν άπελιτωμένος!... Τού φαινόταν πώς απ' τήν ώρα πού τόν πήγανε δέν ήταν ο ίδιος, πώς είχε βγη όξω απ' τόν κόσμο, με τόν όποιο ζούσε πριν, πώς ήταν ξένος κι' άποδιωγμένος, περιφρονημένος, βάρος περιττό... Τού ρόχτανε να δαγκώση τά χέρια του, να κλάψη, να κλάψη, ως πού να ξεσάση, ως πού να βγάλη από πάνω του τó βάρος τó άβάσταχτο, πού τού πιεζε τήν καρδιά. Μολαταῦτα ή άπελισία του δέν τού περνούσε. "Επερνε μακρυνούς δρόμους για να ξεχάνη, σκαρφάλωνε στά κατσάβραχα, σκοτωνόταν από δω κι' από κει, για να γυρίξη τή νύχτα σπίτι του κατατασσιμμένος και να βρῖσχη λίγες ώρες ύπνου. Κι' ο ύπνος του αυτός πούτανε και ταρωμένος, γεμάτος έμιάλτες. Δυό φορές στη σειρά είδε τó ίδιο όνειρο. Πέθανε, λέει, και κατέβηκε στόν κάτω κόσμο. Κ' εκεί τόν συναπάντησαν όλοι οι δικόι του, όλο του τó σού, πατέρας, πάππος, προσπάππος και τόν κύτταξαν με περιφρόνησι κι' ούτε τού μίλησαν καν. Κ' έτσι καθώς έκαμε να προχωρήση πειό μέσα, άκουσε απ' τó κοπάδι τών ψυχών ποῖστανε και τόν κύτταξαν, άκουσε ν' ανεβαίνη προς τόν μπλάβο τόν ουράνο, ένα κακό, μια άντάρα από φωνές :

— "Α!... "Α!... "Αάάά!... "Ο διωγμένος!... "Ο διωγμένος!...

Τις νύχτες αυτές πεταγότανε καταιδρωμένος και κατατρομαγμένος απ' τόν ύπνο του, δέν έκλεινε πειά μάτι, ντυνότου, ββγαίνε όξω κι' έπερνε τούς δρόμους...

Κι' ένα πρωί π'ανάτασε τó δήμαρχο στό παζάρι, τού ανεβήκανε κεινού στο κεφάλι, θόλωσαν τά μάτια του και ρίχτηκε να τόν πνίξη. Θά τόν στραγγάλιζε άδεκεί, καταμής τού κόσμου, άν δέν πρόφταναν να τού τόν βγάλουν μισολιπόθυμο απ' τά χέρια του. Τόν ουράνε

ύστερα, τόν Άνέμη, στην άστυνομία και τόν κλείσανε μια βδομάδα σ' ένα υπόγειο. Κι' όταν πειά τόν ξανάβγαλαν ήταν άγνώριτος, είχε άσπρσει, είχε άπομεινει ο ένας... Φαινόταν ακόμα πώς είχε σαλέψει και τó μυαλό του... Ζούσε παράμυρα, άπίλτος κι' όθρηγιμένος, σάν τó ζώ πού τούκαμαν κακό, πού τó βασάνισαν, τó μεταχειρίστηκαν σκληρά...

***

Χρόνια και χρόνια πέρασαν στο μεταξύ. "Όλα σχεδόν αλλάξανε στόν τόπο... Μεγάλωσαν κι' άντρείψανε τά παιδόπουλα, γέρασαν οι λεβέντες, τούς γέροντες σκέπασε ή μαύρη γή. Πέθανε κι' ο δήμαρχος. Μονάχα ο Δημητρός, ο Άνέμης, μένει και βασανίζεται στόν άπάνω κόσμο. Τ' άσπρισαν τά χρόνια τά μαλλιά. Καρπούριαν. Δέν καλοβλέπει πειά. Σούρνει τά πόδια του σάν ναύαι μολύβενια. Κι' αυτή ή φωνή του, ή βροντόλαλη κι' αντικαλήτρα άλλωτες, βρῖχνασε κι' αυτή κι' έγινε ύποφορη, έτσι πού τήν άκούς και λές πώς βγαίνει από τής γής τά σπλάχνα... Μολαταῦτα δέ ξεχασε ο Άνέμης τó κακό πού τούκαμαν. "Η πληγή πού τ' άνοιξαν στη καρδιά έμειν' αγιάτρευτη. Τó μαράζι πούχε για τήν άπόλυσι του στά νεάτα του, τού'ινε τώρα τών γερατιών του τó παράπονο. Πέθανε και πάει ο δ' άμαρχος πού τόν έπαψε. Τόν είδε με τά ίδια του τά μάτια να τόν κατεβάζουνε στη μαύρη γή. Τι είχε να κάρη όμως; Τόν αναθεματίζει ακόμα και βαρυνγομάει σάν τόν θυμάται. Κι' όπου σταθή κι' όπου βρεθή, ο Δημητρός, για τ' άδικο πού τούγαινε μάλαι και βαρυναστανάζει. Είνε θεόφθογος πειά ο μάρομ' Άνέμης. Θελήματα κάνει τού ένός και τού άλλου για να ζήση. Και φοροζή... Διπλωμένος σ' έναν παληό στρατιωτικό μανδύα, με τόν ίδιο ζούχο πού φόραγε

δω κι' είκοσι χρόνια στο κεφάλι, περναίε τις μέρες του στο πειό άσύγχαστο καφενείο, μισοκοιμημένος πάνω άπότανε πυροδότη, ξυλιασμένος, σάν λείψανο!... Στο καφενείο αυτό είνε ή τυχος. Δέν πηγαίνει κόσμος, δέν διαβάζουν εφημερίδες. Τις όχτρυνεται όσο τίποτα άλλο στόν κόσμο τις εφημερίδες ή μάρομ' Άνέμης. "Υστερα απ' τόν δήμαρχο πού τόν έπαψε, αυτές τού καταλόσανε τή δουλειά. "Όταν τις βλέπει να τις άνοίγουν μπροστά του άστράφτει ή ματιά του, φλογοβολάει ή ψυι του, γίνεται θηρίο άνήμερο. Τó μίσος του για τó τυτωμένο χαρτί'ινε μεγάλο κι' αγιάτρευτο... Στο δρόμο τις νύχτες, όταν ο άνεμος σηκώνει άνάερα τά κουρελόχαρτα κι' ή σχισμένες εφημερίδες χορεύουν στο φύσημα τού τρελοβορριά, ο Άνέμης τις βλέπει σάν λευκοφορεμένα φαντάσματα πού θέλουν να παίξουν μαζί του, σφίγγει τά δόντια του κι' όθρολιάζει :

— Παταβαθούδες!... Παληοπαταβαθούδες!...

Τά τελευταία χρόνια ο Άνέμης πήγε και κόνεψε τó ρημαδιακό τού Γούλα τού Κανταρά, πού βρῖσκειται άνάμεσα στις φραγκουσές και στ' άκουριόδραβα, κείνο απ' τó τούρκικο τó κάστρο. "Ο Κανταράς πέθανε μέσα κει από βλογιά. Κ' ύστερα τó σπίτι έμεινε παντήμημο κι' άρχισε να γκρεμίζη. Νυχτοπούλα φώλιαζαν μέσα στις άδειανές τόν κάμαρες, με τά σκαλιτά χροσοπρόσινα νταβάνια. Τις νύχτες πού διαβαίνανε άγοποροημένοι οι στρατοκόποι από κει, κανάνε τó σταυρό τους, κι' ούτε σήκωναν τά μάτια τους στα παράθυρά του, πού άνοίγοζελιαν και βροντοχτυπούσαν στο φύσημα τ' άνέμου. Λέγανε πώς είχαν δει, άργά, στ' άκραχτα και σκοτεινά μεσάνυχτα, τόν ίδιο τó μακαροζή τó Γούλα να σουλατσάρη πάνω στην κλαωτί του πού θέρεινε και φροσιμανούσε ο κισός και τάγιόκλημα.

Μολαταῦτα ο Άνέμης όταν τόν χτύπησε ή φτώχεια κι' ή δυστυχία κατακέφαλα, φορτώθηκε τά ρούχα του απ' τήν κάμαρη πού'ινε και τρώπωσε στο ρημαδιακό τού Κανταρά, στην πειά ζεστή κάμαρη. Κόλλησε στρατός στό ασιαμένο τζάμι, πάστρεψε τις άράχνες πούπλεκαν στις κόγχες τών τοίχων, τά προκιά του, σάρωσε τó πάτωμα κι' έστρωσε κει μέσα τó νοικοκυριό του. Γιατί να τά φοβήθη τά φαντάσματα; Δέν είχε δει ποτέ του τέτοιο πράμα. Μέσα στο ρημαδιακό τού Κανταρά μονάχα ποντίκια τριγυρούσαν. Αυτά ήταν τά μόνα ζωντανά πού τού κράταγαν συντροφιά κει μέσα κι' ή κατασπίδες, πούβγαίναν κάθε νύχτα και γυροβόλιζαν στην κάμαρη. "Ο Άνέμης τις συμπαθούσε. Πάντα πειά άθωο είνε τó ζούφιό απ' τόν άνθρωπο... Τους έθρηγε ψυχόλυα ταχτικά, τις έστρεφε ο ίδιος, τόν είχαν συνήθεισι, ήταν σάν τοσπάνος άνάμεσα στο μαύρο κοπάδι τους, πού γούμιζε κάθε νύχτα τó πάτωμα... Μονάχα μια νυχτιάσά πού φαγερόνο άποτε - ποτέ στην αύλη, δέν ήθελε να ζυγώση κοντά του. "Ο Άνέμης ήταν ξετρελλαμένος μαζί της. Με τά ζωντανά εύρισκε τήν παρηγοριά πού δέν τού την δινάνε οι άνθρώποι. Τούχε κάνει έντολο τó κομψό, καμαρωτό της περπάτημα, τó σβέλο κι' άνάερο θαρρείς, ή γούνα της ή γυαλιστερή, πού τής πήγαινε τόσο όμορφα. (Τό τέλος στο προσεχές)

